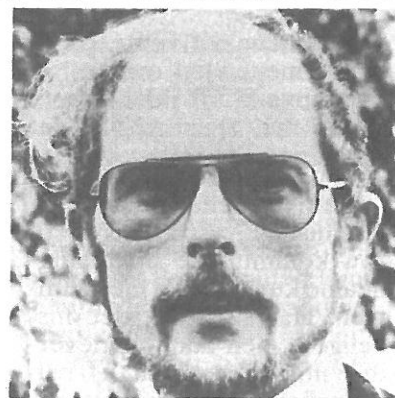

Vesttysk Diakoni

en del av det tyske «Wirtschaftswunder»

Rektor Steinar Johansen ved Norsk Diakonihøyskole skriver fra sitt studieopphold i Tyskland.

En nordboer som stifter bekjentskap med tysk diakoni, føler seg raskt litt puslete. Man blir unektelig imponert, og kan lett henfalle til panegyriske beskrivelser. I sannhetens navn: stort, effektivt og velsmurt. Den stålsatte viljen til gjenoppbygning av landet som har skapt det såkalte «Wirtschaftswunder», den merkes også innenfor diakonien. Tyskere er tyskere – på alle områder. Og sjefen for tysk diakoni residerer like i nærheten av Mercedesfabrikken, symbolet på tysk vitenskap, kvalitet og standard.

Offer – og offentlig midler
Man gjenvinner fatningen såsnart man skjønner at tysk diakoni ikke bare er oppbygd på offervilje. Den er jo ellers viden berømt; som kjent ble Friedrich von Bodelschwingh i 1890-årene tilbudt et millionbeløp av Carnegie til sin lovende Betheldiakoni og avslo! Av prinsipielle grunner. Nå er imidlertid offentlige finanser alfa og omega. Som i Norge. Men uten snev av servilitet! Her taler man om delegasjon; diakonien utfører sitt arbeid klart og

tydelig på vegne av det offentlige.

Et patent samarbeid

I 1922 gikk nemlig alle humanitære organisasjoner sammen og stiftet et fellesforbund. Fem «toppforbund» heter det i dag; Cartas (den katolske kirke), Diakonien, Røde Kors, jødernes arbeiderbevegelsens og til sist de frie kommersielle sykehusseiers forbund. Disse deler det sosiale ansvarslandskap seg imellom. Og samarbeider dessuten med kommunene – som har et eget sosialforbund – i atter et toppforbund. Og dette samarbeidet gjenspeiler seg på lokalt nivå. Her deler man mellom seg – over en Weizenbier – de sosiale tjenester som står på kartet, og kommunen betaler.

Det frie valg

Debatten privat kontra offentlig omsorg glimrer altså her med sitt fravær. De viktigste interessegrupper har sine egne tilbud, og mangfoldet oppleves som et selvfølgelig gode. I henhold til en dom i Forfatningsretten av 1968 har den enkelte pasient/klient rett til fritt å velge leve-

randør av sosial hjelp utfra livssyn. Dette siste punktet har det riktignok stått strid om nå i vår. Det er sentralt vedtatt en ny sykehuslov som kanskje uthuler dette prinsippet litt. Ellers fører loven generelt til øket konkurranse mellom sykehusene. Hittil har ingen klart å overbevise meg om at det er så fatalt; i BRD står nemlig ledige senger – ikke pasienter – i kø.

Myldrende mangfold

«Uorden!» har jeg forsøkt å si mange ganger, men tyskerne kaller det velsmurt mangfold. Uoversiktlig stort er det ihvertfall. Mye varierer allerede innenfor de 12 selvstendige Bundesländer – i utgangspunktet er det derfor også 12 ulike «diakoniverk», dvs. «regionale» topporgan for all diakoni i delstaten. Men for det andre er jo diakonien samfunnets forlengede arm; og som sådan må den nødvendigvis dekke samtlige felter av helse- og sosialomsorgen, og paletten får følgelig et så bredt spekter at det ikke er mulig her å gå nærmere inn på det. Et inntrykk får man likevel av det

Forts. neste side

DIAKONI I EUROPA

faktum at diakonien driver samlet:

267 sykehus, 8214 barne- og ungdomshjem, 3761 hjem og rådgivningskontorer innenfor feltet «familiehjelp» 2007 alders- og sykehjem, 1115 institusjoner for handikappede, 2790 andre sosialinstitusjoner, 413 utdanningsentra.

Man opererer med en samlet kapasitet for klienter/pasienter på 790.000 og et medarbeiderantall på litt under 300.000. Og i dette er da det arbeid som drives av frivillige ikke medregnet. Totalt er diakonien i kontakt med et sted mellom 1,5 og 2 mill. mennesker pr. år.

At «årsomsetningen» da er på omkring 8 milliarder DM, forundrer jo ikke. Hittil har de nok fått mye igjen for pengene; lengre arbeidsdag enn hos oss, flittige og effektive medarbeidere og tysk lederstil, naturligvis. Mitt inntrykk er likevel at tyskerne har en ubendig trang til å bygge opp hjem og institusjoner; integrasjon og behandling i hjemmemiljøet har man ikke (foreløpig?) helt sansen for. Et hjem skaper liksom de trygge tyske rammer. I holdningen både til medarbeidere og klienter sporer jeg fortsatt litt av det gamle prøysserord om at «til-lit er bra, men kontroll er enda bedre».

Lobby-diakoni

Som man skjønner, er diakonien her en medspiller på samtlige felter av sosialomsorgen. Det er bl.a. et resultat av den enorme impuls som kom fra Wichern. Man kan mene mye om akkurat det, men det fører tydeligvis

til at den sosiale sensitivitet i diakoniorganene, utdanningsinstitusjonene og kirken er stor. Asylsøkere og fremmedarbeidere, utviklingshjelp og nyfattigdom, ungdom og arbeidsløshet, eldrebølge og abortforebyggende tiltak – overalt er diakonien med, den «gjør noe», skaper eget erfaringsmateriale og påvirker offentligheten. Senest i denne uken fordømte diakonipresident Neukamm EF-retningslinjene for asylsøkerbehandling med god gjenklang i media. Lobby-diakonien, som den kalles, skal rope og stå på for dem som ikke selv kan.

Ekumenisk diakoni

Til den siste gruppen hører også den tredje verden. Det vi forbinder med «Kirkens Nødhjelp» er her en naturlig del av diakoniens ansvar, både på lokal- og lobbynivå. Begrepet «ekumenisk» fanger også lett inn søsterkirker andre steder. Først og fremst østblokken; dette året har nøden i Romania vært mye i fokus. Et spennende eksempel på ekumenikk er følgende: da man ønsket å gjøre en innsats for det store antall greske fremmedarbeidere, tok man kontakt med den ortodokse kirke og betalte et par prester derfra for oppsøkende arbeide i BRD. Dette har ført til en fornyelse også innen gresk diakoni (Apostoliki Diakonia) som siden Oldkirken egentlig har ligget nede.

Men er diakonien diakoni?

Det viktigste spørsmålet drøftes ofte sjeldnest. Mitt inntrykk er nok at store deler av diakonien slår seg til ro

med slagordet «Diakoni er nestekjærlighet». De skolemiljøene jeg har hatt kontakt med, er vel mer preget av generell motivasjon for sosialt arbeid enn for diakoni. «Menighetsdiakoni» er fortsatt et viktig felt mange steder – men blir også ofte bortvalgt til fordel for sosialpolitiske emner.

Her i Württemberg, pietismens høysete og «Guds øyesten», er det kommet igang en arbeidsgruppe for «misjonerende diakoni» som samler ganske mange. Den forkynner at dagens diakoni er sekularisert og har solgt seg til den moderne velferdsstaten og dens sosialideologi. En tittel er ganske klar: Diakoni er absolutt ingen verdslig sak!

At de trækker på ømme tær, kan ingen tvile på. Diakoniledelsen har reagert kjapt med to «hvitbøker». Her innrømmes det at man enkelte ganger har tatt på seg flere oppgaver enn man burde, og det fremheves som positivt at diakonien oftere enn før sier nei til forespørsler fra det offentlige. Men når det så vises til at rett diakonalt arbeid avhenger av medarbeidernes tro og troskap, så er man ikke kommet så mye lenger. For også i BRD fører som oftest diakonien en tilværelse uten tilstrekkelig strukturell forbindelse med troens kilde, kirken og menighetslivet.

Den østtyske professor Heinz Wagner spurte stadig: Hvordan skal det gå med diakonien når den mister sine «stabile bæresøylor»? Og med det tenkte han på de tidligere så sterke søster – og brodersamfunn.